

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА ЧЕРЕЗ ПІДТРИМКУ ВРАЗЛИВИХ СІМЕЙ

Левченко Наталія, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-5479-1907

E-mail: n.levchenkod@gmail.com

У статті розглянута проблема підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення профілактики соціального сирітства через підтримку сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. З'ясовано, що соціальне сирітство в сучасних умовах має комплексний характер і зумовлюється поєднанням соціально-економічних, психологічних та воєнних чинників, які посилюють ризики сімейної дезадаптації. Обґрунтовано доцільність зміщення акценту професійної підготовки з подолання наслідків сирітства на його попередження шляхом раннього виявлення факторів ризику, розвитку батьківського потенціалу та мобілізації ресурсів громади.

Проаналізовано практичний досвід діяльності благодійної організації «СОС Дитячі Містечка» як приклад комплексного підходу до підтримки дітей і сімей, що поєднує соціальний супровід, психосоціальну допомогу, розвиток сімейних форм виховання та підготовку молоді до самостійного життя.

У статті здійснено аналіз Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 231 «Соціальна робота». З'ясовано, що зміст підготовки здобувачів спрямований на формування цілісної системи професійних компетентностей, необхідних для здійснення практичної діяльності у сфері соціальної підтримки різних категорій клієнтів, зокрема дітей і сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Ключові слова: соціальне сирітство, профілактика, підтримка сім'ї, вразливі сім'ї, соціальний супровід, професійна підготовка соціальних працівників, сімейно орієнтовані послуги, захист прав дитини, превентивна діяльність, громада.

TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS FOR THE PREVENTION OF SOCIAL ORPHANHOOD THROUGH SUPPORT FOR VULNERABLE FAMILIES

Levchenko Nataliia, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-5479-1907

E-mail: n.levchenkod@gmail.com

The article examines the issue of training future social workers to prevent social orphanhood through support for families experiencing difficult life circumstances. It is determined that, under current conditions, social orphanhood has a complex nature and is caused by a combination of socio-economic, psychological, and war-related factors that increase the risks of family maladjustment. The study substantiates the expediency of shifting the focus of professional training from overcoming the consequences of orphanhood to its prevention through early identification of risk factors, strengthening parental potential, and mobilizing community resources.

The practical experience of the charitable organization «SOS Children's Villages» is analyzed as an

example of a comprehensive approach to supporting children and families, combining social case management, psychosocial assistance, the development of family-based care, and preparation of young people for independent living.

The article also analyzes the Standard of Higher Education of the first (Bachelor's) level in specialty 231 «Social Work». It is established that the content of training is aimed at developing an integrated system of professional competencies necessary for practical activity in the field of social support for various categories of clients, in particular children and families facing difficult life circumstances.

Keywords: *social orphanhood, prevention, family support, vulnerable families, social case management, professional training of social workers, family-oriented services, child protection, preventive activity, community.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Проблема соціального сирітства в Україні має складний соціально-економічний та психолого-педагогічний характер і не обмежується лише фактом відсутності батьківського піклування. У більшості випадків це наслідок кризових процесів у родині: бідності, безробіття, психологічного виснаження, залежностей, домашнього насильства, вимушеної міграції, втрати соціальних зв'язків. В умовах воєнного часу до цих чинників додаються травматичний досвід, загибель або поранення батьків, тривала розлука членів родини, що значно підвищує ризик сімейної дезадаптації.

Упродовж останніх років державна політика у сфері захисту прав дитини орієнтується на скорочення інституційного догляду та розвиток сімейних форм виховання. Однак реальне зменшення кількості дітей, які втрачають батьківське піклування, можливе лише за умови посилення профілактичної роботи з родинами, що перебувають у складних життєвих обставинах. Відтак пріоритетним стає не усунення наслідків сирітства, а попередження його виникнення через підтримку батьківського потенціалу, своєчасне реагування на фактори ризику.

На нашу думку, особливого значення набуває підготовка майбутніх соціальних працівників до раннього виявлення загроз, здійснення соціального супроводу сім'ї, координації міжвідомчої взаємодії та мобілізації ресурсів громади. Проте аналіз практики професійної підготовки свідчить, що акцент у навчанні часто зміщується на роботу з уже сформованими кризовими ситуаціями – дітьми, які мають відповідний статус, або сім'ями з глибокою дезадаптацією. Натомість формування компетентностей, пов'язаних із превентивною діяльністю, розвитком сімейної спроможності, медіацією та підтримкою відповідального батьківства, потребує посилення.

Аналіз практичного досвіду громадських і міжнародних організацій, що реалізують програми підтримки вразливих сімей (зокрема моделі сімейного укріплення та кризового втручання), підтверджує ефективність комплексної допомоги, яка поєднує соціальний супровід, психологічну підтримку, розвиток батьківських навичок та економічне консультування. Інтеграція такого досвіду в освітній процес може підвищити якість професійної підготовки майбутніх фахівців.

Отже, актуалізується потреба переосмислення змісту освітніх програм підготовки соціальних працівників з урахуванням сучасних викликів, орієнтації на профілактичну спрямованість діяльності та впровадження практико-орієнтованих компонентів, що моделюють реальні умови роботи з вразливими сім'ями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників засвідчує сталий інтерес до проблематики соціального сирітства як складного соціально-педагогічного явища, зокрема О. Кекош [1], Л. Смеречак [1], А. Кальченко [3], І. Трубавіна [5], К. Каліна [5], А. Суходольська [6], С. Чернета [8] та інші автори висвітлювали питання соціалізації дітей-сиріт, їх адаптації до нових умов життєдіяльності, формування соціальної компетентності, а також визначення соціально-

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

педагогічних умов їх розвитку та ін. Водночас узагальнення результатів досліджень дає підстави стверджувати, що, попри значний доробок у вивченні наслідків сирітства та шляхів підтримки дітей, недостатньо розкритими залишаються механізми його попередження, а також питання цілеспрямованої підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення профілактичної діяльності. Це зумовлює потребу подальших наукових пошуків, спрямованих на обґрунтування змісту та умов формування професійної готовності фахівців до запобігання соціальному сирітству.

Мета статті – охарактеризувати зміст професійної готовності майбутніх соціальних працівників до профілактики соціального сирітства через підтримку сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах (на прикладі діяльності благодійної організації «СОС Дитячі Містечка»).

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростання рівня бідності, вимушена міграція, наслідки воєнних дій, психологічна травматизація населення, безробіття та соціальна нестабільність посилюють ризики сімейної дезорганізації, що, у свою чергу, може призводити до втрати дитиною батьківського піклування. У таких умовах соціальне сирітство постає не лише як наслідок індивідуальних проблем родини, а як відображення системних суспільних процесів.

Профілактика соціального сирітства через підтримку сімей у складних життєвих обставинах є стратегічно важливим напрямом соціальної політики та професійної діяльності соціальних працівників. Її актуальність визначається необхідністю забезпечення права кожної дитини на виховання в сімейному середовищі та формування умов для сталого соціального розвитку суспільства [10].

БО «СОС Дитячі Містечка» (SOS Kinderdorf International) є міжнародною незалежною благодійною організацією соціального спрямування, діяльність якої охоплює 136 країн і територій світу. Організація функціонує як глобальна мережа, що реалізує програми захисту прав дитини, підтримки сімей та розвитку альтернативних форм догляду, ґрунтуючись на принципах гуманізму, недискримінації та пріоритетності найкращих інтересів дитини. Перше СОС Дитяче Містечко було засноване австрійським педагогом Германом Гмайнером у 1949 році. Ідея створення будувалася на чотирьох принципах: мати, брати і сестри, будинок, дитяче містечко. Г. Гмайнер заснував 230 Дитячих містечок в усьому світі. На сьогодні функціонують більше 550 таких містечок [2].

Основними напрямками роботи організації є: підтримка сімей із дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах; розвиток та підтримка сімейних форм виховання (прийомні, опікунські сім'ї, тощо); робота з молоддю з вразливих категорій – підтримка на шляху до самостійного життя; проекти з надзвичайного реагування – підтримка постраждалих від воєнних дій; адвокація – діяльність для забезпечення права кожної дитини на сім'ю [2].

БО «СОС Дитячі Містечка» постає як інституція, що поєднує глобальний масштаб діяльності з локальним реагуванням на потреби дітей і сімей, забезпечуючи системну підтримку та довгострокові рішення у сфері подолання сирітства. Діяльність благодійної організації «СОС Дитячі Містечка» в Україні репрезентує системний підхід до подолання проблеми соціального сирітства, що поєднує превентивні, реабілітаційні та інтеграційні механізми підтримки дітей і сімей. Концептуально діяльність організації ґрунтується на розумінні сирітства не лише як наслідку втрати батьківського піклування, а як соціального явища, що формується під впливом комплексу соціально-економічних, психологічних і правових чинників. Саме тому акцент у роботі робиться не тільки на реагуванні на вже наявні випадки вилучення дитини з родини, а насамперед на ранньому виявленні ризиків та зміцненні сімейного потенціалу [2].

Превентивний компонент діяльності реалізується через підтримку вразливих

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

родин, які перебувають у складних життєвих обставинах. Такий підхід відповідає сучасним принципам деінституціалізації та розвитку сімейно орієнтованих соціальних послуг, оскільки спрямований на збереження дитини в біологічному середовищі за умови забезпечення її безпеки та належного догляду. Підтримка сімей включає соціальний супровід, консультування, розвиток батьківських компетентностей, посилення ресурсності родини, налагодження доступу до освітніх, медичних та соціальних сервісів. Таким чином, профілактика соціального сирітства розглядається як багатовимірний процес, що передбачає не лише подолання кризової ситуації, а й формування стійкості сім'ї до майбутніх викликів.

У випадках, коли збереження дитини в біологічній родині є неможливим або суперечить її найкращим інтересам, організація забезпечує альтернативну сімейну форму виховання. В основі цього напрямку діяльності лежить принцип пріоритету інтересів дитини, що передбачає створення умов, максимально наближених до сімейного середовища, забезпечення емоційної стабільності, безпеки та індивідуального підходу до розвитку кожної дитини. Така модель відрізняється від інституційних форм опіки тим, що орієнтована на довготривалі стосунки, підтримку індивідуальної ідентичності та формування почуття приналежності.

Важливим складником діяльності є підготовка вихованців до самостійного життя. Цей процес включає формування життєвих навичок, розвиток соціальної компетентності, професійне орієнтування, підтримку у здобутті освіти та сприяння працевлаштуванню. Організація також забезпечує постінтернатний супровід молоді після досягнення повноліття, що сприяє поступовій інтеграції у громаду та зменшує ризики соціальної дезадаптації.

До команди організації входять: соціальні педагоги, фахівці з питань адвокації, логопеди, психологи, координатори напрямку гуманітарного реагування, фахівці із соціальної роботи; менеджери напрямку програми психологічного відновлення через таборування; фінансові, проєктні менеджери та ін. [2].

Здійснивши аналіз напрямів діяльності організації та переліку діючих програм, зокрема:

- *програма «Релокація»* – комплексна допомога при переміщенні сімей у безпечне місце, евакуації з тимчасово окупованих територій. Завдання: забезпечення соціального супроводу сімей, які вимушені виїхати за кордон, внаслідок військових дій;

- *допомога дітям, які отримали поранення* – комплексна допомога дітям, які отримали поранення (ушкодження здоров'я, одержані від вибухових речовин, боєприпасів і військового озброєння) та членам їх сімей внаслідок російського вторгнення в Україну. Завдання: забезпечити соціальний супровід сімей, які виховують дітей з порушення функцій організму, отриманих внаслідок воєнних дій, за технологією кейс-менеджменту та ін. [2];

- *психологічне здоров'я та психосоціальна підтримка* – надання психосоціальної допомоги дітям та їхнім сім'ям, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ, є сприяння зниженню рівня страждань і покращенню психічного здоров'я, психосоціального благополуччя [2];

- *програма грошової благодійної допомоги* (для сімей, які усиновили дитину/дітей; усиновили дитину/дітей з інвалідністю або особливими освітніми потребами; усиновили двох і більше дітей; внутрішньо переміщені усиновлювачі; усиновили дитину/дітей віком старше 7 років) [2];

- *програма екстреного реагування «СОС Діти»* – сприяти захисту сімей та дітей на територіях, постраждалих від бойових дій, сімей ВПО, які постраждали від війни та були вимушені переселитися з небезпечних населених пунктів, де проводяться активні бойові

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

дії, до інших регіонів України [2];

- *адвокаційна діяльність* – успішна адвокаційна діяльність у сфері захисту прав дитини є важливим інструментом системних змін, спрямованих на створення сприятливого середовища для розвитку та благополуччя дітей. Вона передбачає не лише підвищення рівня суспільної обізнаності щодо актуальних проблем дитинства, а й активний вплив на суб'єктів ухвалення рішень – представників органів державної влади, місцевого самоврядування, громадянського суспільства та інших стейкхолдерів, від діяльності яких залежить реалізація прав дитини [2];

- *робота з молоддю* – формування в молоді навичок самостійності в різних сферах (планування часу, особистого бюджету, раціонального використання коштів, створення сім'ї, збереження здоров'я, професійної підготовки) [2];

- *проекти надзвичайного реагування* – сприяти зменшенню впливу наслідків військового конфлікту на життя дітей і їхніх сімей [2];

- *програма «Сімейні форми виховання»* – це професійна довготривала турбота про дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування [2];

- *програма «Укріплення сім'ї»* – збереження дитини в родині [2].

Вважаємо, що діяльність «СОС Дитячі Містечка» в Україні може розглядатися як приклад комплексної моделі реагування на проблему сирітства, що поєднує профілактику, альтернативний сімейний догляд та підтримку переходу до дорослого життя. Такий підхід відповідає сучасним міжнародним стандартам захисту прав дитини та демонструє важливість інтегрованих соціальних послуг у забезпеченні сталого благополуччя дітей і сімей.

Отже, досвід «СОС Дитячі Містечка» є цінним прикладом інтегрованої моделі роботи, що поєднує профілактику соціального сирітства, підтримку вразливих сімей, розвиток сімейних форм виховання та підготовку молоді до самостійного життя. Такий комплексний підхід дозволяє майбутнім соціальним працівникам осмислити проблему сирітства не як окремий соціальний факт, а як багатовимірне явище, пов'язане з економічними труднощами, кризою батьківських компетентностей, соціальною ізоляцією, травматичним досвідом дітей.

Залучення практик цієї організації в освітній процес сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти превентивного мислення, розвитку навичок оцінювання потреб дитини та сім'ї, планування індивідуального супроводу, міжсекторальної взаємодії та адвокаційної діяльності. Особливої значущості набуває орієнтація на принцип найкращих інтересів дитини, який має стати методологічною основою професійної підготовки соціальних працівників.

Крім того, міжнародний статус організації забезпечує доступ до апробованих стандартів роботи та сучасних підходів у сфері захисту прав дитини, що дозволяє інтегрувати глобальні практики у національний освітній простір. Вивчення і впровадження такого досвіду сприяють підвищенню якості професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, їх готовності до роботи в умовах реформування соціальної сфери та забезпечують відповідність фахової освіти сучасним соціальним викликам.

Досвід «СОС Дитячі Містечка» демонструє, що ефективна робота з профілактики соціального сирітства передбачає комплексну підтримку сім'ї, розвиток альтернативних форм виховання та підготовку молоді до самостійного життя. Це ставить вимоги до підготовки майбутніх соціальних працівників – вони повинні володіти практичними навичками оцінки потреб родини та дитини, соціального супроводу, кризового втручання та міжвідомчої взаємодії, а також мати ціннісну орієнтацію на найкращі інтереси дитини. Тому зміст професійної підготовки має відображати сучасні практики, інтегрувати кейс-

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

методи та аналіз реальних програм підтримки сімей, формуючи готовність працювати у комплексних моделях, подібних до тих, що реалізує «СОС Дитячі Містечка».

Аналіз Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 231 «Соціальна робота» засвідчує, що підготовка здобувачів орієнтована на формування системи професійних компетентностей, необхідних для здійснення практичної діяльності у сфері підтримки різних категорій клієнтів, зокрема дітей та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Здійснивши аналіз 10 освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності «Соціальна робота та консультування» можна виокремити освітні компоненти через які прослідковується вивчення проблем соціального сирітства, підтримки сімей, зокрема: «Соціальна робота в громаді», «Соціальна робота з дітьми-сиротами та позбавленими батьківського піклування», «Соціальна робота з потерпілими від насильства», «Соціальна робота з сім'ями, дітьми та жінками», «Соціальна робота з сім'єю», «Психосоціальна робота з дітьми та підлітками», «Соціальна робота з різними групами клієнтів» та ін. Проблема соціального сирітства не завжди виокремлюється як окремий структурний елемент освітньої програми, її зміст опосередковано інтегрується через навчальні дисципліни, пов'язані із соціальною роботою з сім'єю, соціальною профілактикою, захистом прав дитини, соціальним супроводом та організацією соціальних послуг [11].

У межах зазначених освітніх компонентів у здобувачів формується здатність здійснювати оцінювання потреб дітей і сімей, визначати чинники ризику та ресурси соціального середовища, планувати і реалізовувати заходи підтримки. Важливою складовою підготовки є набуття умінь розробляти індивідуальні програми соціального супроводу, координувати міжвідомчу взаємодію, працювати в мультидисциплінарній команді, а також забезпечувати дотримання етичних принципів професії та принципу найкращих інтересів дитини. Значущим є й формування навичок профілактичної діяльності, спрямованої на попередження сімейного неблагополуччя, соціальної ізоляції та інших передумов виникнення соціального сирітства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, нормативний зміст підготовки бакалаврів зі спеціальності 231 «Соціальна робота» створює передумови для формування професійної готовності до роботи у сфері запобігання соціальному сирітству. Водночас результативність цієї підготовки значною мірою залежить від того, наскільки освітній процес наповнений практико-орієнтованими завданнями, що відображають реальні виклики підтримки вразливих сімей і захисту прав дитини.

Тому вважаємо використання саме досвіду «СОС Дитячі Містечка» у процесі підготовки майбутніх соціальних працівників дає можливість поєднати теоретичні засади соціальної роботи з практикою комплексної підтримки дітей і сімей, що є необхідною умовою формування професійної компетентності у сфері профілактики соціального сирітства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кекош О., Смеречак Л. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Вісник науки та освіти № 5 (35). 2025, С. 1476–1485. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/24954/24930>; DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-1476-1485](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-1476-1485)
2. СОС Дитячі Містечка. Офіційний сайт. URL: <https://sos-ukraine.org/pro-nas/hto-my/>
3. Кальченко Л. В. Превенція соціального сирітства в умовах територіальної громади міста : концептуальні засади. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Вип. 24 (II том). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 218–224. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5182>
4. Жиленко С.О. Попередження соціального сирітства як соціальна проблема. Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали студентської науково-практичної конференції 17 травня 2018 року / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. С. 61–65. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/ed89f583-1813-447b-aeb0-dc4e66440c0e>
5. Трубавіна І. М., Каліна К. Є., Недря К.М. Зміст професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної підтримки сімей з дітьми з особливими потребами під час воєнного стану. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи, 2022. Вип. 59. С. 105–119. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2022.59.09>
6. Суходольська, А. С. Соціальне сирітство: історичні аспекти та сутність поняття. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування, 2015. №(2(72)). С. 190–197. URL: <https://ven.ztu.edu.ua/article/view/49319>; DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2015-2\(72\)-190-197](https://doi.org/10.26642/jen-2015-2(72)-190-197)
7. Тарновець О. М. Соціальне сирітство як соціально-педагогічна проблема. Соціальна педагогіка: теорія та практика, 2012. № 3. С. 61–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spptp_2012_3_11
8. Чернета С.Ю. Соціальне сирітство як соціально-правова проблема. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки, 2012. Вип. 96. С. 245–247. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/4343/1/social%20orphan.pdf>
9. Рідкодубська Г. А. Профілактика соціального сирітства. Освіта та педагогічна наука. 2023. № 1 (182). С. 78–85. URL: <http://eps.luguniv.edu.ua/index.php/eps/article/view/144> DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1\(182\)-78-85](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1(182)-78-85)
10. Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року: Указ Президента України від 22 жовтня 2012 р. № 609/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609/2012/paran9%23n9#n9>
11. Освіта. UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/>

REFERENCES

1. Kekosh, O., Smerechak L. (2025). Pidhotovka maibutnix sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z ditmy-syrotamy ta ditmy, pozbavlenymy batkivskoho pikluvannia [Training of Future Social Workers for Work with Orphaned Children and Children Deprived of Parental Care]. *Visnyk nauky ta osvity* № 5 (35). S. 1476–1485. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/24954/24930>; DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-1476-1485](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-1476-1485) [in Ukrainian].
2. SOS Dytiachi Mistechka [SOS Children's Villages]. *Ofitsiynyi sait*. URL: <https://sos-ukraine.org/pro-nas/hto-my/> [in Ukrainian].
3. Kalchenko, L. V. (2018). Preventsiia sotsialnoho syrytstva v umovakh terytorialnoi hromady mista : kontseptualni zasady [Prevention of Social Orphanhood in the Context of an Urban Territorial Community: Conceptual Foundations]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 11. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika*. Vyp. 24 (II tom). Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, S. 218–224. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5182> [in Ukrainian].
4. Zhylenko S.O. (2018). Poperedzhennia sotsialnoho syrytstva yak sotsialna problema [Prevention of Social Orphanhood as a Social Problem]. *Aktualni problemy doslidzhen u haluzi sotsialnoi pedahohiky i sotsialnoi roboty: materialy studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii 17 travnia 2018 roku / za red. M.P. Vasylievoi*. Kharkiv: KhNPU imeni H.S. Skovorody, S. 61–65. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/ed89f583-1813-447b-aeb0-dc4e66440c0e> [in Ukrainian].

5. Trubavina, I. M., Kalina, K. Ye., Nedria, K.M. (2022). Zmist profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do sotsialnoi pidtrymky simei z ditmy z osoblyvymy potrebamy pid chas voiennoho stanu [Content of Professional Training of Future Social Workers for Social Support of Families with Children with Special Needs During Martial Law]. *Zasoby navchalnoi ta naukovodoslidnoi roboty*, Vyp. 59. S. 105–119. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2022.59.09> [in Ukrainian].
6. Sukhodolska, A. S. (2015). Sotsialne syritstvo: istorychni aspekty ta sutnist poniattia [Social Orphanhood: Historical Aspects and the Essence of the Concept]. «*Visnyk ZhDTU»: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, №(2(72). S. 190–197. URL: <https://ven.ztu.edu.ua/article/view/49319>; DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2015-2\(72\)-190-197](https://doi.org/10.26642/jen-2015-2(72)-190-197) [in Ukrainian].
7. Tarnovets, O. M. (2012). Sotsialne syritstvo yak sotsialno-pedahohichna problema [Social Orphanhood as a Socio-Pedagogical Problem]. *Sotsialna pedahohika: teoriia ta praktyka*, № 3. S. 61–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spttp_2012_3_11 [in Ukrainian].
8. Cherneta, S.Iu. (2012). Sotsialne syritstvo yak sotsialno-pravova problema [Social Orphanhood as a Socio-Legal Problem]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Ser. Pedahohichni nauky*, Vyp. 96. S. 245–247. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/4343/1/social%20orphan.pdf> [in Ukrainian].
9. Ridkodubska, H. A. (2023). Profilaktyka sotsialnoho syritstva [Prevention of Social Orphanhood]. *Osvita ta pedahohichna nauka*. № 1 (182). S. 78–85. URL: <http://eps.luguniv.edu.ua/index.php/eps/article/view/144> DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1\(182\)-78-85](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1(182)-78-85) [in Ukrainian].
10. Natsionalna stratehiiia profilaktyky sotsialnoho syritstva na period do 2020 roku [National Strategy for the Prevention of Social Orphanhood for the Period up to 2020]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22 zhovtnia 2012 r. № 609/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609/2012/paran9%23n9#n9> [in Ukrainian].
11. Osvita. UA [Education. UA]. URL: <https://vstup.osvita.ua/> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання – 8.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування – 28.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) – 27.03.2026